

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. De tempore reali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

SECTIO III.

De tempore reali.

71 **T**EMPUS reale est motus realis caelorum, iuxta cuius multipliciter dicimus multiplicari tempora, & per quam metimur aliarum rerum durationem, ideoque definitur ab Aristotele: *Tempus est numerus motus secundum prius & posterius*, id est, id, per quod metimur, quantum duraverit vel duratura sit res; sicut per vinam dimetitur quantitas.

Aduerte, tempus secundum intrinsecum quod habet, non dicere necessarium esse mensuram; quia licet nihil diuersum ab eo motu existeret quod cum illo mensuraretur, adhuc totus ille motus secundum intrinsecum omnia, quae habet, idem maneret: esse ergo mensuram, est in eo denominatio extrinseca ex voluntate hominum, volentium uti eis motibus ad mensurandas eas durationes; sicut in ramo est denominatio extrinseca à voluntate hominum, volentium esse signum

72 venalis vini. Utuntur homines merito motibus caelorum ad mensurandas durationes aliarum rerum, quia hi motus sunt in toto orbe uniformes, & maxime noti, & vsque ad diem iudicii duraturi. Item & sunt successiui, nam in ordine ad eiusmodi mensuram non possunt deservire res permanentes: quia cum haec semper sint eadem, non possumus ex illarum cognitione percipere, quot durationes seu instantia transierint. Quod si miraculose nunc cessarent motus caeli, non esset tempus reale, etiam si reliquae res eodem modo durarent, vel aequaliter, vel magis aut minus inter se ac modo, nihilominus tamen à nobis difficulter cognosceretur, quantum duraret quaelibet res, nisi vel per horologia, aut alia entia successiua aliquo modo id metremur ac distinguere-
remus.

73 Rogabis Primò, vtrum tempus ex natura rei à motu differat. Quaestio est de voce. Si per motum intelligas solam vibrationem, sine dubio motus distinguitur à tempore; quia duratio, quam dicit tempus, distinguitur ab vibratione: iuxta quam acceptionem poterit produci hodie idem motus caeli, qui fuit heri, quia eadem vibrationes quas caeli habuerunt heri, possunt hodie in illis reproduci; motus autem caeli in hoc modo dicendi est idem, ac vibrationes cum produ-

ctionibus earum & vibrationibus. Tempus autem hesternum non potest nec diuinitus reproduci, quia duratio hesternum essentialiter est affixa tempori imaginario hesterno; sicut vibrationem, quae sum praesens in hoc loco, non potest, nec diuinitus, in alio poni. At si per motum intelligas etiam productionem vibrationum, & successionem earum in duratione, tunc certum est non distingui à tempore reali; quia hoc consistit in ipsis durationibus successiuis. Ex his duobus modis loquendi prior est communior, & consequenter tenendus.

Rogabis Secundò, an per tempus reale possint mensurari omnes durationes, etiam rerum spiritualium. Respondeo Primò, durationem Dei, cum sit aeterna, nullam posse habere mensuram (idem est de alià quacunque duratione aeterna creaturae, si potest esse.) Secundò, reliquas posse mensurari per tempus reale; etenim per motus caeli cognoscimus, quot annis, mensibus, diebus, &c. durauerint homines, equi, vel plantae, &c. Idem est de Angelis, ob eandem rationem: nam de his qui initio mundi producti sunt, per motus caeli cognoscimus durasse quante aut sex millibus annorum. Quod si post creationem mundi alij fuissent producti, per eandem motus caeli possemus cognoscere, quanto tempore à primis excederetur eorum duratio, non secus ac in hominibus aliisque rebus materialibus, quia ad hoc per accidens se habet spiritualitas. Sicut & in ordine ad existentiam in loco, licet Angelus sit spiritualis, potest per locum realem cognosci quanta sit eius praesentia, imò in ordine ad nos clarius cognoscitur eorum duratio, quam praesentia.

Rogabis Tertiò, an tempus sit aliquid reale. 76 Ratio dubitandi est, quia numquam existit totum simul, sed per partes, quae seorsim non sunt tempus, sed partes illius. Respondeo, tempus esse verum reale ens, non simul existens, sed successiue: sicut & cursus Petri est ens reale, licet numquam existat totus. Idem est in aliis entibus successiuis, ut enim sint entia realia, sufficit existere à parte rei etiam successiue, quo differunt ab entibus rationis, quae nec successiue possunt existere. Fateor, si tempus conciperetur à nobis ut totum quoddam actu existens, fingendum tunc ens rationis, quia simul nec existit nec potest existere tempus, ob rationem dictam; idem in ratione totius actu existentis non est ens reale.

